

Broedvogels van de bossen rond Assen in 2016

Willem van Manen

Sovon-rapport 2017/06

Broedvogels van de bossen rond Assen in 2016

Willem van Manen

Sovon-rapport 2017/06
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van de Unie van Bosgroepen

Colofon

© Sovon 2017

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Unie van Bosgroepen Noord-Oost Nederland

Foto's: Willem van Manen

Wijze van citeren: van Manen W. 2017. Broedvogels van de bossen rond Assen in 2016. Sovon-rapport 2017/06. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN-nummer: 2212 5027

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Beschrijving van het gebied.....	4
3. Werkwijze.....	6
3.1. Methode & veldwerk.....	6
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens.....	6
3.3. Weersomstandigheden.....	6
4. Resultaten.....	7
4.1. Soorten en aantallen.....	7
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen.....	7
4.3. Soortbesprekingen.....	9
5. Evaluatie.....	11
Literatuur.....	12

Bijlage 1. Aantallen en dichtheden per deelgebied

Bijlage 2. Verspreidingskaarten 2016

Samenvatting

In 2016 zijn op verzoek van de Unie van Bosgroepen de bossen in en rond Assen (246 ha) in Noord-Drenthe gekarteerd op broedvogels. Het gaat om het Asserbos (124,0 ha), het Amelterbos (44,6 ha), het bos nabij de golfbanen (41,8 ha en de bosfragmenten rond de Baggelhuizerplas (35,4 ha).

De meeste aanwezige broedvogelsoorten werden gekarteerd, met uitzondering van de meest algemene (Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Goudhaan, Koolmees, Pimpelmees). In het hele gebied werden vijf integrale bezoeken gebracht, waarbij 8.7 minuten /ha is besteed aan veldwerk.

Met uitzondering van het bos bij de golfbanen is er sprake van een druk recreatief gebruik in het gebied, wat niet vreemd is vanwege de ligging binnen of tegen de bebouwde kom van Assen met zijn 60.000 inwoners. Echter vanwege de omvang en leeftijd van met name het Asserbos is er een rijke en gevarieerde broedvogelbevolking aanwezig, met maar liefst twee paren Middelste Bonte Specht.

Oud eikenperceel met enkele beuk in het noorden van het Asserbos, in 2016 broedplaats van Middelste Bonte Specht, 22 april 2016.

1. Inleiding

In 2016 zijn op verzoek van de Unie van Bosgroepen de bossen in en rond Assen (246 ha) in Noord-Drenthe gekarteerd op broedvogels. Het gaat om het Asserbos (124,0 ha), het Amelterbos (44,6 ha), het bos nabij de golfbanen (41,8 ha) en de bosfragmenten rond de Baggelhuizerplas (35,4 ha).

Jaap Bouwman was de vaste contactpersoon bij de Unie van Bosgroepen. Petra Verburg was verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor. Sovon-collega's Lara Marx en John van Betteray worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport. Roos Veeneklaas en Vincent de Boer voorzagen het concept van commentaar.

In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de nieuwe systematiek van de Commissie Soorten Nederlandse Avifauna (CSNA) die per 1 januari 2013 in gebruik is genomen door Sovon. Voor de volgorde van deze lijst zie www.dutchavifauna.nl/list.

Piepklein schraal heideterreintje onder de rook van Assen, goed voor territoria van Boomleeuwerik en Gekraagde Roodstaart, op de achtergrond het politiebureau, 24 april 2016.

2. Beschrijving van het gebied

De bossen rond Assen (Figuur 1) in Noord-Drenthe hebben een gezamenlijke oppervlakte van 246 ha. Het betreft het Asserbos (124,0 ha), het Amelterbos (44,6 ha), het bos nabij de golfbanen (41,8 ha) en de bosfragmenten rond de Baggelhuizerplas (35,4 ha).

Figuur 1. Ligging de onderzochte bossen (lichtgroen) in en rond Assen.

Het Asserbos ligt binnen de bebouwde kom van Assen. Het is een van de oudste bossen van Drenthe, met enkele eiken die waarschijnlijk meer dan 300 jaar oud zijn. De eikenpercelen in de noordwestelijke helft van het bos stammen grotendeels uit 1850 en bevatten veel liggend en staand dood hout. Met name in de langs de oostrand is in deze delen van bos een bijna dekkende tweede boomlaag van hulst aanwezig. In delen waar meer licht op de bodem valt, staat lokaal veel braam als ondergroei. In de zuidwestelijke helft van het Asserbos staat meer naaldbos, met grove dennen en fijnsparren van meer dan 100 jaar oud, die voor de stormen van 1972-73 vlaksgewijs voorkwamen. De stormvlaktes zijn nadien ingeplant met fijnspar, lariks en grove den, een enkel perceel met zomereik. Deze percelen zijn nu middeloud en vrij dicht, met hier en daar een ondergroei van braam, bosbes of stekelvaren. Het hele bos is dooraderd met lanen van beuken, eiken, maar ook van oude grove dennen. Door de keileem dicht onder de oppervlakte is een groot deel van het bos op rabatten aangelegd en lopen er diepe afwateringssloten door het bos.

Zuidelijk van het Asserbos liggen kleinere bossen langs de oorsprong van het Anreeper Diep, waarvan de grootste grenst aan de Joodse begraafplaats. Deze bosjes bestaan vooral uit zomereik en grove den.

Het Amelterbos ligt deels binnen de bebouwde kom van Assen en dit deel bestaat uit oude percelen zomereik en grove den, aangeplant rond 1900 met een ondergroei van lijsterbes en braam. Het oostelijk deel is jonger, niet ingesloten door bebouwing en grenzend aan het beekdal van de Drentsche Aa. In dit deel staat voornamelijk douglas en fijnspar van een jaar of 50 oud. Net als in het Asserbos is een groot deel van het bos op rabatten aangelegd en is er sprake van diepe afwateringssloten.

De bosjes rond de Baggelhuizerplas, een voormalige vuilnisbelt, zijn tussen 20 en 60 jaar oud en bestaan uit fragmenten lariks, zomereik en berk. In het gebied staan enkele huizen en alleen de meest

westelijke strook grenst aan bebouwing. In het noordwesten ligt een heideveldje van enkele hectares, omzoomd met berken en grove dennen. Op het heideveld zijn stukken recent geplagd en staan verspreid enkele oude vliegdennen en zomereiken. Voor het overige staat er struikhei en opslag van berk.

Het bos ten zuiden van de golfbaan is aangeplant op voormalige landbouwgrond ten tijde van de aanleg van de golfbanen in de loop van de jaren negentig. In tegenstelling tot de rest van de bossen, die op zandgronden en podzolen staan, is hier sprake van venige of moerige ondergrond, wat dit bos een geheel ander karakter geeft. Er zijn enkele percelen met populieren, maar ook met zomereik, fijnspar en grove den. In de populierbossen staat brandnetel als ondergroei, in de overige percelen soms braam. In het gebied liggen enkele delen met ruigtes en opslag van meidoorn, waaronder een uitkijkeuvel.

Met uitzondering van het bos bij de golfbanen, worden alle terreinen dagelijks druk bezocht door fietsers en wandelaars, vaak met hond. Aan de Baggelhuizerplas wordt bij mooi weer gezwommen en een van de plassen doet dienst als forellenvijver.

Ijsbaan (links) in het Asserbos, foerageergebied voor onder meer Blauwe Reiger en IJsvogel, 22 april 2016.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek werd gebruik gemaakt van de Basiskarteringsmethode, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (van Dijk & Boele 2011). Hierbij werden de meeste aanwezige broedvogelsoorten gekarteerd, met uitzondering van de meest algemene (Goudhaan, Koolmees, Pimpelmees, Tjiftjaf, Fitis, Winterkoning, Merel en Roodborst). De werkwijze is gericht op het registreren van zang, balts en overige waarneming, waarbij veel aandacht uitgaat naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Bij roofvogels is gezocht naar nesten.

In het hele gebied werden vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang begonnen en voortduurden tot het begin van de middag (Tabel 1). In totaal werd 35 uur en 30 minuten aan veldwerk besteed. De onderzoek intensiteit bedroeg 8,7 min/ha.

Tabel 1. Data en tijden van veldbezoeken aan het onderzoeksgebied.

Datum	Begin	Eind	Datum	Begin	Eind
26-mrt	6:30	11:30	16-mei	5:20	8:20
28-mrt	8:30	9:45	21-mei	5:25	7:55
5-apr	6:15	14:00	1-jun	5:25	6:25
22-apr	5:50	10:10	5-jun	6:30	7:30
23-apr	6:45	8:15	7-jun	6:45	10:45
26-apr	11:00	12:10	8-jul	8:00	10:00
15-mei	7:45	8:45			

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld werden de waarnemingen ingetekend op een kaart, schaal 1:10.000. De waarnemingen zijn overgezet in Avimap, het invoer- en autoclusterprogramma van Sovon. Dat heeft de waarnemingen tot territoria geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria (vanwege het kleinere aantal bezoeken). De criteria zijn bijgesloten als metadata in de database.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Tabel 2 geeft een globale indruk van de omstandigheden gedurende het broedseizoen 2016. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden overwegend gunstig. Alleen op 24 april was het erg koud en passeerde een flinke sneeuwbus. Voor veel soorten moet de lage temperatuur op die dag een temperende invloed hebben gehad op de zang.

Tabel 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni 2016, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

Maand	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2016	Ref	2016	Ref	2016	Ref
Maart	5,4	6,2	148	125	54	68
April	8,7	9,2	195	178	62	44
Mei	14,5	13,1	232	213	54	61
Juni	16,8	15,6	163	201	118	68

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In totaal werden in het onderzochte gebied 751 territoria van 47 verschillende soorten vastgesteld als broedvogel (tabel 3). Naast de soorten in Tabel 3 kwamen ook Goudhaan, Koolmees, Pimpelmees, Tjiftjaf, Fitis, Winterkoning, Merel en Roodborst voor, wat het totaal aantal soorten op 55 brengt. Van de gekarteerde soorten was de Houtduif met 105 territoria de meest algemene soort, gevolgd door Zwartkop (90) en Boomklever (88). Vijf soorten komen voor op de Rode Lijst (Van Beusekom *et al.* 2005), waaronder drie met de status “kwetsbaar” en twee “gevoelig”.

Soorten van oud bos, zoals Middelste Bonte Specht en Boomklever kwamen het meest voor in het Asserbos en soorten van jong bos, zoals Grasmus, Tuinfluiter en Bosrietzanger in het bos bij de golfbaan (Bijlage 1).

Tabel 3. Aangetroffen aantallen en dichtheiden van broedvogels in de in 2016 gekarteerde bossen rond Assen (246 ha).

Soort	N	N/100 ha	RL	Soort	N	N/100 ha	RL
Wilde Eend	3	1.2		Matkop	5	2.0	GE
Fazant	1	0.4		Glanskop	1	0.4	
Blauwe Reiger	49	19.9		Boomleeuwerik	1	0.4	
Sperwer	6	2.4		Staartmees	10	4.1	
Buizerd	2	0.8		Fluiter	1	0.4	
Waterhoen	1	0.4		Grasmus	9	3.7	
Holenduif	4	1.6		Tuinfluiter	13	5.3	
Houtduif	105	42.7		Zwartkop	90	36.6	
Turkse Tortel	2	0.8		Bosrietzanger	8	3.3	
Koekoek	1	0.4	KW	Boomklever	88	35.8	
Bosuil	1	0.4		Boomkruiper	59	24.0	
Ransuil	1	0.4	KW	Spreeuw	41	16.7	
Ijsvogel	1	0.4		Zanglijster	49	19.9	
Groene Specht	5	2.0	KW	Grote Lijster	3	1.2	
Grote Bonte Specht	46	18.7		Grauwe Vliegenvanger	1	0.4	GE
Middelste Bonte Specht	2	0.8		Gekraagde Roodstaart	1	0.4	
Kleine Bonte Specht	1	0.4		Bonte Vliegenvanger	15	6.1	
Ekster	3	1.2		Heggenmus	8	3.3	
Gaai	40	16.3		Boompieper	3	1.2	
Kauw	3	1.2		Groenling	4	1.6	
Zwarte Kraai	19	7.7		Putter	1	0.4	
Vuurgoudhaan	2	0.8		Goudvink	7	2.8	
Kuifmees	3	1.2		Appelvink	17	6.9	
Zwarte Mees	15	6.1					

4.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Er zijn vrij veel oude telgegevens van het Asserbos beschikbaar, maar door verschillen in methodiek is niet altijd zeker hoe het zit met de vergelijkbaarheid van de karteringen. In Tabel 4 zijn gegevens uit een selectie van jaren vermeld. Zelf heb ik het bos gekarteerd in 1993 (van Manen 1993) en in 2011 (eigen gegevens) en deze gegevens zullen goed vergelijkbaar zijn met de kartering in 2016. Mogelijk minder goed vergelijkbaar, maar waardevol, want uit een eerdere periode, zijn de gegevens uit Grotenhuis (1990).

Tabel 4. Aantallen broedvogels in het Asserbos (voor grens zie van Manen 1993) in de periode 1984-2016. Alleen soorten staan vermeld die tenminste drie maal zijn geteld (met uitzondering van Spreeuw).

Soort	1984	1993	2011	2016	Soort	1984	1993	2011	2016
Fazant	1	0	0	0	Zwarte Kraai	11	+	13	6
Blauwe Reiger	0	7	16	25	Vuurgoudhaan	0	0	4	1
Sperwer	1	3	1	4	Kuifmees	1	1	2	1
Buizerd	0	0	1	0	Zwarte Mees	23	+	5	10
Torenvalk	1	1	0	0	Matkop	13	+	4	1
Boomvalk	0	1	0	0	Glanskop	14	4	0	1
Waterhoen	9	+	1	3	Boerenzwaluw	0	0	0	1
Holenduif	13	+	6	3	Staartmees	4	+	2	2
Houtduif	79	+	35	54	Braamsluiper	3	0	0	0
Turkse Tortel	3	?	2	2	Tuinfluitier	19	?	0	0
Zomertortel	1	0	0	0	Zwartkop	33	+	36	25
Koekoek	2	1	0	0	Boomklever	6	19	45	60
Bosuil	0	0	1	2	Boomkruiper	58	40	21	25
Ransuil	0	2	0	1	Spreeuw	+	+	45	22
Ijvogel	0	0	0	1	Zanglijster	37	+	13	20
Groene Specht	2	2	4	2	Grote Lijster	4	?	1	1
Zwarte Specht	1	0	0	0	Grauwe Vliegenvanger	+	2	1	0
Grote Bonte Specht	20	21	33	23	Gekraagde Roodstaart	15	7	0	2
Middelste Bonte Specht	0	0	0	2	Bonte Vliegenvanger	19	+	16	15
Kleine Bonte Specht	3	0	0	1	Heggenmus	24	+	10	1
Wielewaal	3	2	0	0	Groenling	1	0	0	0
Ekster	10	+	0	1	Kruisbek	6	0	0	0
Gaai	14	+	16	20	Goudvink	11	+	3	2
Kauw	38	+	0	0	Appelvink	5	7	7	7

Soorten die het moeten hebben van zeer jong bos, dat hier en daar nog de kenmerken van kapvlakten draagt, waren al in 1993 uit het Asserbos verdwenen of sterk afgenomen (Fazant, Braamsluiper, Gekraagde Roodstaart). Bij soorten van gesloten jonge bosopstanden gebeurde dat iets later (Zomertortel, Matkop, Tuinfluitier, Heggenmus en Goudvink). In hun kielzog verdween ook de Koekoek.

Soorten van ouder bos namen in het algemeen toe of vestigden zich (Boomklever, Middelste Bonte Specht). Van een aantal soorten, die worden verondersteld hun optimum te vinden in oud bos, is het beeld veel minder duidelijk. De Grote Bonte Specht nam aanvankelijk toe, maar recent niet meer, terwijl de aantallen van Boomkruiper tegenwoordig beduidend lager zijn dan in 1984 en 1993. De Glanskop vormt een geval apart, want het Asserbos bevindt zich op de scheidslijn ten noordoosten waarvan de soort nauwelijks voorkomt. Het is niet helemaal zeker of het aantal van 14 in 1984 een overschatting betreft, doordat de teller afkomstig was uit de Achterhoek en gewend was aan grote aantallen Glanskoppen in habitats als het Asserbos of dat er werkelijk zoveel hebben gezeten. De aantallen in 1993, 2011 en 2016 hebben in elk geval betrekking op op zicht gecontroleerde waarnemingen.

Onder de roofvogels verdwenen Torenvalk en Boomvalk, ooit jaarlijkse broedvogels, structureel uit het Asserbos. De Buizerd kwam diverse malen succesvol tot broeden vanaf 1986 tot tenminste 2011 (eigen archief). Wespddieven werden verspreid over de hele periode waargenomen in het Asserbos, maar zekere broedgevallen werden nooit gevonden. Waarschijnlijk ging het om vogels die succesvol broedden in het bos bij van Boeijenoord (2010-15) en het Peelinckbos (2014). Van Haviken zijn regelmatig territoria geclaimd, maar zekere broedgevallen zijn nooit aangetroffen. In de meeste jaren werden twee sperwernesten gevonden, soms slechts één en in 1993 drie. Het aantal van vier in 2016 betreft een voorlopig maximum en is bijzonder in het licht van de sterke afname in de rest van Drenthe.

Ransuilen waren ooit veel talrijker in het Asserbos, maar zijn in echt goede jaren (1990, 1996) niet geteld. Bosuilen werden voor het eerst gehoord in 1988 (eigen waarneming) en de laatste jaren worden meestal twee paren vastgesteld.

Ooit waren Ekster, Zwarte Kraai en Kauw algemene broedvogel in het Asserbos. In het oostelijk deel tegen de Beilerstraat was zelfs sprake van kolonies kauwen in de oude eikenpercelen. De afname van deze soorten is waarschijnlijk een gevolg van toegenomen predatie door Havik en mogelijk Steenmarter in het geval van de Kauwen, maar zou ook te maken kunnen hebben met verslechterende foerageeromstandigheden in de omgeving van het Asserbos. Van de kraaiachtigen laat alleen de Gaai een stabiele trend of mogelijk lichte toename zien.

Helaas is de Spreeuw niet geteld in 1984, toen alle andere soorten tot Roodborsten en Koolmezen aan toe wel werden gekarteerd. Waarschijnlijk was de soort te algemeen. Van 2011 op 2016 halveerde het aantal broedvogels. Het is tamelijk zeker dat deze afname te maken heeft met verminderende foerageergelegenheid in de omgeving van het Asserbos.

4.3. Soortbesprekingen

Sperwer, N=6

In het Asserbos zijn nesten gevonden in fijnspaar (2), lariks en grove den. Drie nesten bevatten zes eieren en de vierde vijf, wat duidt op een rijk voedselaanbod. Van al deze nesten vlogen jongen uit. Het nest in het Amelterbos zat in een grove den. Er werden eieren gelegd, maar het nest mislukte in de jongenfase. Ook het nest in het Golfbaanbos zat in een grove den. Hier werden vier eieren gelegd en vlogen jongen uit.

Het grote aantal paren in het Asserbos is opmerkelijk, omdat in de rest van Drenthe de Sperwer behoorlijk in aantal is afgenomen, waarschijnlijk vooral onder invloed van predatie door Haviken. Hoewel er geen Haviken broeden in het Asserbos, worden ze er wel met regelmaat waargenomen, wat niet vreemd is, want in het nabijgelegen Peelinckbos bracht een paar in 2016 vier jongen groot. Wellicht dat een dergelijk stadsbos toch iets van bescherming biedt tegen rondstruinende Haviken, maar het is niet ondenkbaar dat de voedselsituatie in het zeer vogelrijke Asserbos en de aangrenzende oude stadswijken met grote tuinen onvergelijkbaar veel rijker is dan in de rest van Drenthe.

Sperwerlegsel tijdens het uitkomen. Het ei in de nestrand was koud en kon kennelijk niet worden teruggerold door het vrouwtje. Asserbos noord, 7 juni 2016.

Buizerd, N=2

Beide paren nestelden in een grove den. Het nest bij het Joodse kerkhof was bezet in april, maar werd niet teruggevonden tijdens latere rondes en waarschijnlijk is het uit de boom gevallen. Het tweede nest zat in een strookje bos tussen de snelweg A28 en de woonwijk Baggelhuizen en was succesvol. Dit stukje bos is doorkruist met paadjes waar honden worden uitgelaten en maakt duidelijk dat Buizerds zich aardig kunnen redden in een stad, mits er voldoende (open) terrein in de buurt is om voedsel te halen.

Turkse Tortel, N=2

Hoewel het autoclusterprogramma er twee territoria van heeft gemaakt, betreffen de waarnemingen van een zingend mannetje op 26 maart en een takjes verzamelend exemplaar op 16 mei, enkele honderden meters verderop, waarschijnlijk hetzelfde territorium. Turkse Tortels komen namelijk zelden voor buiten bebouwing.

Bosuil, N=1

Het enige territorium is vastgesteld aan de hand van een roepend mannetje in de ochtendschemer in het Asserbos. Op dezelfde plek werd later een jong waargenomen door Matthijs Smaal.

Ransuil, N=1

Naast de kinderboerderij in het Asserbos heeft een Ransuil gebroed in waarschijnlijk een oud eksternest in een grove den. Begin juli zaten hier enkele uilen, waarschijnlijk ouders en jongen in enkele eiken, een eindje verderop.

Middelste Bonte Specht, N=2

In het zuidelijke territorium bij het padvindershuis in het Asserbos berust op waarnemingen van een foeragerend individu op 26 maart en een druk "wèh-wèh-roepende vogel op 5 april. Deze vogel verplaatste zich voortdurend binnen een vierkant met zijden van ongeveer 200 m. Dit zou kunnen betekenen dat hij ongepaard was.

In het territorium bij de Noorderbegraafplaats werd een vrijwel stil, nestholen inspecterend paartje waargenomen op 5 april en werd een druk roepende vogel gehoord op 22 april. Opmerkelijk is dat dit vrijwel dezelfde locaties waren als waar in april 2013 Middelste Bonte Spechten werden waargenomen tijdens een speciaal gemaakte ronde voor deze soort (eigen waarnemingen).

Kauw, N=3

Kauwen nestelden in oude beuken langs de Steendijk in het Ameltermbos (2) en in de schoorsteen van het padvindershuis in het Ameltermbos (1).

Glanskop N=1

Het territorium is gebaseerd op een waarneming van een zingend exemplaar op 16 mei in een perceel met oude eiken in het Asserbos. De waarneming is op zicht gecontroleerd, omdat andere mezen geluiden kunnen maken die sterk lijken op die van Glanskop.

Boomleeuwerik, N=1

Pas op 21 mei werd voor het eerst een zingende Boomleeuwerik opgemerkt boven het heideveldje bij de Baggelhuizerplas. Op 5 april was buiten het onderzoeksgebied, maar vlak in de buurt een zingende Boomleeuwerik waargenomen boven een maïsakker. Het is niet ondenkbaar dat het hetzelfde territorium betrof.

5. Evaluatie

Regionaal zijn met name de oude gedeeltes van het Asserbos voor broedvogels belangrijk. De Middelste Bonte Specht bijvoorbeeld komt in Drenthe nog nauwelijks voor en de aanwezigheid van deze soort in het Asserbos met twee paren zegt veel over de kennelijke afwezigheid van geschikt habitat in de ruime omgeving. De wijze van vestiging lijkt daarmee (tot dusver) sprekend op die van de Boomklever 35 jaar eerder (van Manen 2001). Ook de aanwezigheid van een Glanskop in een van de oudste eikenpercelen binnen een groot glanskop-arm gebied geeft aan dat dit een bijzonder bos is.

Als relict uit de jaren zeventig bestaat een behoorlijk deel van de zuidwesthelft van het Asserbos uit vrij jong en monotoon naaldbos. Dergelijke percelen zijn van belang als nestelplaats voor Sperwers en worden bevolkt door de laatste paren Kuifmees en Matkop. Het Amelterbos is best een aardig bos, maar vanwege de nabijheid van het oudere Asserbos lijkt het minder bijzonder.

De bosfragmenten rond de Baggelhuizerplas zijn te klein om zelfstandig een belangrijke functie te vervullen voor broedvogels. Er bestaat daarnaast een voortdurende interactie met het recreatiegebied, waardoor de bosjes voor iets schuwere soorten geen geschikte broedplaats bieden. De zin van het karteren van dergelijke fragmenten op broedvogels zou ter discussie kunnen worden gesteld.

Het bos bij de golfbanen is nu nog jong en daarmee aantrekkelijk voor een vrij breed scala aan broedvogels. Binnenkort gaat het echt de stakenfase in en het zal nog enige tijd duren voordat de diversiteit toeneemt door vestiging van soorten van ouder bos.

Broedend Waterhoen op eilandje in vijver in de oostpunt van het Asserbos. Dit eiland van enkele vierkante meters werd zowel in 2011 als in 2016 gebruikt als broedplaats, 21 april 2011.

Literatuur

Van Beusekom R., Huigen P., Hustings F., de Pater K. & Thissen J. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.

Van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Grotenhuis J.W. 1990. Broedvogelinventarisatie Asserbos 1984. Rapport in eigen beheer.

Van Manen W. 1993. Het Asserbos, negen jaar later. Drentse Vogels 6: 79-85.

Van Manen W. 2001. Hoe koloniseerden Boomklevers *Sitta europaea* noordelijk Midden-Drenthe. Drentse Vogels 14: 55-59.

Bijlage 1. Aantallen territoria en dichtheden per 10 ha in de deelgebieden (Figuur 1)

Soort	Asserbos		Amelterbos		Baggelhuizerplas		Golfbaan	
	N	N/10 ha	N	N/10 ha	N	N/10 ha	N	N/10 ha
Wilde Eend	1	0.1	-	-	-	-	2	0.5
Fazant	-	-	-	-	-	-	1	0.2
Blauwe Reiger	25	2.0	24	5.4	-	-	-	-
Sperwer	4	0.3	1	0.2	-	-	1	0.2
Buizerd	1	0.1	-	-	1	0.3	-	-
Waterhoen	1	0.1	-	-	-	-	-	-
Holenduif	3	0.2	-	-	1	0.3	-	-
Houtduif	56	4.5	30	6.7	10	2.8	9	2.2
Turkse Tortel	2	0.2	-	-	-	-	-	-
Koekoek	-	-	-	-	-	-	1	0.2
Bosuil	1	0.1	-	-	-	-	-	-
Ransuil	1	0.1	-	-	-	-	-	-
IJsvogel	1	0.1	-	-	-	-	-	-
Groene Specht	2	0.2	2	0.4	1	0.3	-	-
Grote Bonte Specht	27	2.2	16	3.6	3	0.8	-	-
Middelste Bonte Specht	2	0.2	-	-	-	-	-	-
Kleine Bonte Specht	1	0.1	-	-	-	-	-	-
Ekster	2	0.2	-	-	1	0.3	-	-
Gaai	23	1.9	9	2.0	4	1.1	4	1.0
Kauw	-	-	3	0.7	-	-	-	-
Zwarte Kraai	10	0.8	5	1.1	3	0.8	1	0.2
Vuurgoudhaan	1	0.1	1	0.2	-	-	-	-
Kuifmees	1	0.1	2	0.4	-	-	-	-
Zwarte Mees	12	1.0	3	0.7	-	-	-	-
Matkop	2	0.2	1	0.2	-	-	2	0.5
Glanskop	1	0.1	-	-	-	-	-	-
Boomleeuwerik	-	-	-	-	1	0.3	-	-
Staartmees	3	0.2	3	0.7	3	0.8	1	0.2
Fluiter	-	-	1	0.2	-	-	-	-
Grasmus	1	0.1	-	-	-	-	8	1.9
Tuinfluiter	3	0.2	1	0.2	2	0.6	7	1.7
Zwartkop	39	3.1	21	4.7	9	2.5	21	5.0
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	8	1.9
Boomklever	64	5.2	16	3.6	8	2.3	-	-
Boomkruiper	30	2.4	23	5.2	4	1.1	2	0.5
Spreeuw	23	1.9	16	3.6	2	0.6	-	-
Zanglijster	22	1.8	10	2.2	6	1.7	11	2.6
Grote Lijster	1	0.1	1	0.2	1	0.3	-	-
Grauwe Vliegenvanger	1	0.1	-	-	-	-	-	-
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	-	1	0.3	-	-
Bonte Vliegenvanger	13	1.0	2	0.4	-	-	-	-
Heggenmus	1	0.1	1	0.2	2	0.6	4	1.0
Boompieper	-	-	-	-	3	0.8	-	-
Groenling	-	-	-	-	4	1.1	-	-
Putter	-	-	-	-	1	0.3	-	-
Goudvink	2	0.2	1	0.2	3	0.8	1	0.2
Appelvink	8	0.6	3	0.7	2	0.6	4	1.0

Bijlage 2. Verspreidingskaarten 2016

In opdracht van:

Bosgroep Noord-Oost Nederland

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

